JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JULIANE KOKOTT
16 päivänä kesäkuuta 2011 [1]

I Johdanto

1. Tämä ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 44/2001. [2] Siinä tiedustellaan, saavatko täytäntöönpanovaltion tuomioistuimet tutkia täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta vireille pannussa muutoksenhakumenettelyssä velallisen väitteen, jonka mukaan hän on täyttänyt ulkomaisessa tuomiossa todetun velvoitteen tuomion antamisen jälkeen.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

2. Asetuksen N:o 44/2001 III luvussa säädetään tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

3. Asetuksen 38 artiklan 1 kohta koskee tuomioiden täytäntöönpanoa:

”1. Jäsenvaltiossa annettu ja siellä täytäntöönpanokelpoinen tuomio on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, kun tuomio asiaan osallisen hakemuksesta on siellä julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi.”

4. Asetuksen 41 artiklan mukaan tuomio julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi heti, kun 53 artiklan edellyttämät muodollisuudet on täytetty, tutkimatta 34 ja 35 artiklan mukaisia epäämisperusteita. Asianosaisella, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, ei menettelyn tässä vaiheessa ole oikeutta tulla kuulluksi. Asetuksen 43 artiklan mukaan kumpikin asianosainen voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta annettuun päätökseen.

5. Asetuksen 45 artiklan kohteena on muutoksenhakumenettely, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Tuomioistuin, jolta muutosta haetaan 43 tai 44 artiklan mukaisesti, voi evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen ainoastaan jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista. Sen on annettava päätöksensä viipymättä.

1 – Alkuperäinen kieli: saksa.
2 – EYVL L 12, s. 1.

2. Ulkomaista tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.”

6. Asetuksen 34 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tuomiota ei tunnusteta, jos

1. tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään;

2. tuomio on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaaja ei ole hakenut tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä;

3. tuomio on ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, joka on annettu samojen asianosaisten välillä siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään;

4. tuomio on ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa samaa asiaa koskevan ja samojen asianosaisten välillä aikaisemmin annetun tuomion kanssa ja viimeksi mainittu tuomio täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiseksi siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään.”

7. Asetuksen 35 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tuomiota ei tunnusteta myöskään silloin, kun II luvun 3, 4 ja 6 jakson säännöksiä ei ole noudatettu, eikä 72 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa.

2. Sen valtion tuomioistuin tai viranomainen, missä tunnustamista pyydetään, on tutkiessaan, onko olemassa jokin edellä olevassa kohdassa tarkoitettu toimivaltaperuste, sidottu niihin tosiseikkoihin, joihin tuomiojäsenvaltion tuomioistuin on perustanut toimivaltansa.

3. Jollei 1 kohdan säännöksistä muuta johdu, tuomiojäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaa ei saa tutkia; tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset eivät kuulu 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin oikeusjärjestyksen perusteisiin.”

III Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

8. Hof van Beroep te Brussel määräsi 5.12.2006 antamallaan tuomiolla Prism Investments B.V:n (jäljempänä Prism) maksamaan 1 048 232,30 euron suuruisen summan Arilco Holland B.V:lle (jäljempänä Arilco).

9. Arilcoa vastaan aloitettiin elokuussa 2007 maksukyvyttömyysmenettely, ja van der Meer nimettiin konkurssipesän pesänhoitajaksi. Tämä haki 3.9.2007 Rechtbank 's Hertogenboschissa asetuksen N:o 44/2001 38 artiklan nojalla maksun suorittamista koskevan tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista, jotta se voitaisiin panna täytäntöön Alankomaissa. Hakemus hyväksyttiin.

10. Prism haki tähän muutosta asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan nojalla ja vaati täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan päätöksen kumoamista. Se perusteli tätä sillä, että se oli jo täyttänyt täytäntöönpanokelpoiseksi julistetusta tuomiosta johtuvat velvoitteensa kuittauksella.

11. Rechtbank hylkäsi Prismin valituksen 22.7.2008 tekemällään päätöksellä. Se perusteli tätä sillä, että asetuksen 45 artiklan nojalla täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehty päätös voidaan kumota ainoastaan jollain 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista. Velvoitteen täyttämistä koskeva väite ei kuulu siinä lueteltuihin perusteisiin, eikä sitä voida siten ottaa huomioon täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta vireille pannun muutoksenhakumenettelyn yhteydessä vaan vasta myöhemmin varsinaisen täytäntöönpanon vaiheessa.

12. Prism valitti Rechtbankin päätöksestä ennakkoratkaisupyynnön esittäneeseen Hoge Raadiin. Tämä päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko asetuksen N:o 44/2001 45 artikla esteenä sille, että tuomioistuin, jolta muutosta haetaan saman asetuksen 43 tai 44 artiklan mukaisesti, evää tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumoaa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen muulla kuin saman asetuksen 34 ja 35 artiklassa mainitulla perusteella, johon täytäntöönpanokelpoiseksi julistetun tuomion täytäntöönpanoa vastustettaessa on vedottu ja joka on ilmennyt kyseisen tuomion antamisen jälkeen, kuten peruste, jonka mukaan kyseisen tuomion mukainen velvoite on täytetty?”

13. Oikeudenkäynnissä unionin tuomioistuimessa kirjallisia huomautuksiaan ovat esittäneet Arilcon konkurssipesän pesänhoitaja, Belgia, Saksa, Alankomaat, Ruotsi, Tšekki ja Yhdistynyt kuningaskunta sekä Euroopan komissio. Alankomaat, Tšekki, Saksa ja komissio osallistuivat 10.2.2011 pidettyyn suulliseen käsittelyyn.

IV Arviointi asiasta

14. Ennakkoratkaisupyynnössä tiedustellaan, onko asetuksen N:o 44/2001 45 artikla velallisen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä esittämien asiaväitteiden huomioon ottamisen esteenä. Käsitteellä ”asiaväitteet” tarkoitetaan

väitteitä, joiden peruste on syntynyt täytäntöönpanoperusteen vahvistamisen jälkeen ja jotka poistavat siinä todetun velvoitteen jälkikäteen. Kyseessä voi olla esimerkiksi väite, joka koskee maksun suorittamista tai kuittausta. Esimerkiksi pääasian oikeudenkäynnin velallinen esittää, että tuomiossa todettu maksuvelvoite on sittemmin täytetty kuittauksella. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee nyt, voidaanko tämä kuittausväite ottaa huomioon täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta vireille pannussa muutoksenhakumenettelyssä.

15. Ennen kuin käsittelen asetuksen 45 artiklan tulkintaa, on tutkittava Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen väite, joka koskee pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan tuomion *täytäntöönpanokelpoisuutta.*

A *Asetuksen N:o 44/2001 38 artiklassa tarkoitettu täytäntöönpanokelpoinen tuomio*

16. Yhdistynyt kuningaskunta katsoo, että täytäntöön pantavassa tuomiossa todetun velvoitteen täyttäminen poistaa *täytäntöönpanokelpoisuuden tuomion antaneessa valtiossa* ja estää tästä syystä myös täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen.

17. Yhdistyneen kuningaskunnan näkemykseen on yhdyttävä siltä osin, että se, että tuomio on pantavissa täytäntöön valtiossa, jossa se on annettu, on edellytys sen täytäntöönpanolle valtiossa, jossa tuomioon vedotaan.[3] Tämä seuraa jo asetuksen 38 artiklasta, jonka mukaan jäsenvaltiossa annettu ”ja siellä *täytäntöönpanokelpoinen* tuomio”[4] voidaan panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa. Pitää myös paikkansa, että tuomiolle ei ole mitään syytä antaa täytäntöönpanon yhteydessä oikeusvaikutuksia, joita sillä ei ole tuomiojäsenvaltiossa.[5]

18. Pelkästään täytäntöönpanoperusteen osoittaman velvoitteen täyttäminen ei kuitenkaan vie tuomiolta täytäntöönpanokelpoisuutta, eikä tuomiolla ole täytäntöönpanon yhteydessä ulkomailla oikeusvaikutuksia, joita sillä ei ole tuomion antavassa valtiossa.

19. Käsitteellä ”täytäntöönpanokelpoinen” tarkoitetaan yleissopimuksen 38 artiklassa näet ainoastaan ulkomaisten tuomioiden *muodollista* täytäntöönpanokelpoisuutta.[6] Tuomio ei ole muodollisesti täytäntöönpanokelpoinen esimerkiksi silloin, jos siitä on valitettu tai voidaan vielä valittaa ja

3 – Asia C-420/07, Apostolides, tuomio 28.4.2009 (Kok., s. I-3571, 66 kohta).

4 – Kursivointi tässä.

5 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Apostolides, tuomion 66 kohta.

6 – Vrt. vastaavasti Brysselin yleissopimuksen 31 artiklan osalta asia C-267/97, Coursier, tuomio 29.4.1999 (Kok., s. I-2543, 29 kohta).

jos tuomiota ei ole julistettu toistaiseksi täytäntöönpanokelpoiseksi. [7]

20. Tästä syystä yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Apostolides antamassaan tuomiossa, että tosiasiallisilla täytäntöönpanomahdollisuuksilla tuomion antaneessa valtiossa ei ole merkitystä ”täytäntöönpanokelpoisuutta” koskevan kysymyksen kannalta. Se, että kantajilla voisi olla vaikeuksia saada kyseessä olevat tuomiot pantaviksi täytäntöön Kyproksen pohjoisosassa, ei voi poistaa niiden täytäntöönpanokelpoisuutta, eikä se siis estä jäsenvaltion, jossa täytäntöönpanoa pyydetään, tuomioistuimia toteamasta, että tällaiset tuomiot ovat täytäntöönpanokelpoisia. [8]

21. Samoin asetuksen 38 artiklassa tarkoitetun täytäntöönpanokelpoisuuden toteutumisen kannalta täytyy olla myös merkityksetöntä, voidaanko tuomion antaneessa valtiossa vedota tosiasiallista täytäntöönpanoa vastaan siihen, että velvoite on täytetty siellä. Täytäntöönpanokelpoisuus ei automaattisesti poistu sillä, että tuomion taustalla oleva velvoite täytetään.

22. Toisin kuin Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on esittänyt, nyt käsiteltävässä asiassa velvoitteen täyttäminen kuittauksella ei ole myöskään riidaton. Konkurssipesän pesänhoitajan kirjelmästä ilmenee, että hän kiistää tiukasti kuittauksen tapahtumisen. Myös väitetyn kuittauksen oikeudellinen arviointi vaikuttaa erittäin monimutkaiselta. Kuittauksen vaikutus velvoitteen täyttämiseen pitäisi siten aluksi selvittää tuomioistuimessa jossain muodossa myös tuomion antaneessa valtiossa. Siten täytäntöön pantavan tuomion oikeusvaikutukset eivät lakkaa automaattisesti myöskään tuomion antaneessa valtiossa.

23. Asetuksen 38 artiklassa tarkoitettu tuomio on siten edelleen muodollisesti täytäntöönpanokelpoinen velallisen esittämästä velvoitteen täyttämisväitteestä huolimatta. [9] Yhdistyneen kuningaskunnan väitteen takana on huoli siitä, että velallinen saattaisi joutua täyttämään velvoitteen toiseen kertaan. Tästä syystä on aluksi selvennettävä vielä seuraavaa: Jos velvoitteen täyttämistä koskevaa väitettä ei hyväksytä *täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista* koskevassa menettelyssä, tämä ei merkitse sitä, että velallinen voitaisiin saattaa vastuuseen useaan kertaan ilman, että hän voisi saada tältä osin suojaa.

24. Nyt käsiteltävässä asiassa ei nimittäin tule esiin kysymystä siitä, voidaanko velvoitteen täyttämiseen ylipäänsä vedota täytäntöönpanoa vastaan, vaan ainoastaan siitä, saako täytäntöönpanovaltion muutoksenhakutuomioistuin tehdä näin jo täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen vaiheessa.

7 – Vrt. asiassa Apostolides antamani ratkaisuehdotus, ratkaisuehdotuksen 97 kohta.

8 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Apostolides, tuomion 70 kohta.

9 – Vrt. tästä Brysselin yleissopimuksen osalta edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Coursier, tuomion 24 kohta.

B *Tutkinnan laajuus muutoksenhakumenettelyssä: asetuksen N:o 44/2001 45 artikla*

25. Asetuksen N:o 44/2001 45 artiklassa säädetään, että tuomioistuin, jolta muutosta haetaan 43 tai 44 artiklan mukaisesti, voi evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen ainoastaan jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista.

26. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan pääasian oikeudenkäynnissä ei voida soveltaa mitään asetuksen N:o 44/2001 34 tai 35 artiklassa mainituista perusteista. Velallinen on pikemminkin vain väittänyt, että täytäntöön pantavan tuomion osoittama saaminen on lakannut kuittauksen perusteella.

27. Tästä syystä on selvitettävä, voiko muutoksenhakutuomioistuin ottaa tämän väitteen huomioon.

1. Sanamuodon mukainen tulkinta

28. Asetuksen 45 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen sanamuoto estää nimenomaisesti muiden väitteiden kuin asetuksen 34 ja 35 artiklan mukaisten tunnustamisen esteiden tutkimisen. Siinä näet todetaan, että tuomioistuin ”voi” evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen ”ainoastaan” jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista. [10] Siinä ei mainita velvoitteen täyttämistä koskevaa väitettä.

29. Asetuksen 45 artiklan poissulkevuutta korostetaan asetuksen johdanto-osan 18 perustelukappaleessa. Sen mukaan vastaajan on voitava hakea muutosta, jos hän katsoo, että ”*jokin* täytäntöönpanon epäämisen *perusteista* täyttyy”. [11] Koska asetuksessa ei ole valittu sanamuotoa ”jokin täytäntöönpanon epäämisen peruste”, on ilmeistä, että siinä on lähtökohtana, että epäämisen perusteista on säädetty asetuksessa tyhjentävästi ja että kyseessä täytyy olla nimenomaan *jokin* säädetyistä *perusteista*.

2. Aikaisempi sääntely Brysselin yleissopimuksessa

30. Jäsenvaltiot, jotka puoltavat nyt käsiteltävässä asiassa velvoitteen täyttämistä koskevan väitteen huomioon ottamisen mahdollisuutta, viittaavat molempiin asetusta edeltänyttä sääntelyä eli Brysselin yleissopimusta koskeviin selitysmuistioihin. Näissä huomautettiin – tosin enemmittä perusteluitta – että

10 – Ks. myös mm. englanninkielinen versio: ”only on one of the grounds”; ranskankielinen: ”que pour l'un des motifs”; italiankielinen: ”solo per uno dei motivi”; hollanninkielinen: ”slechts op een van de – – genoemde gronden”.

11 – Kursivointi tässä.

Brysselin yleissopimuksen 36 artiklassa määrätty muutoksenhaku täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä voi perustua siihen, että velvoite on jo täytetty. [12]

31. Vetoaminen tähän asetusta edeltänyttä sääntelyä koskevaan oikeudelliseen näkemykseen ei kuitenkaan kaiken kaikkiaan vakuuta. Brysselin yleissopimusta koskeviin selitysmuistioihin voidaan näet vedota asetusta N:o 4472001 tulkittaessa vain siltä osin kuin asetuksen sanamuoto ja sääntelysisältö vastaavat yleissopimuksen sanamuotoa ja sääntelysisältöä.

32. Näin ei ole 45 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen osalta. Brysselin yleissopimuksen 36 artiklassa määrättiin täytäntöönpanokelpoisuuden julistamisesta tehdystä päätöksestä vireille pantavasta muutoksenhakumenettelystä. Siihen ei sisälly asetuksen 45 artiklan sanaan ”ainoastaan” verrattavissa olevaa lausumaa tutkinnan laajuudesta muutoksenhakumenettelyssä. Toisin kuin asetuksessa Brysselin yleissopimuksessa määrättiin jo täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen ensimmäisessä vaiheessa suoritettavasta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen epäämisperusteiden tutkinnasta tuomioistuimessa. Ainoastaan tässä vaiheessa oli olemassa nykyiseen 45 artiklaan verrattavissa oleva tutkinnan rajaus. [13] Brysselin yleissopimuksessa ei kuitenkaan mainittu muutoksenhakumenettelyn osalta mitään tutkinnan kohteesta ja laajuudesta.

33. Asetus poikkeaa myös kyseisten sääntöjen sanamuodosta riippumatta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn osalta selvästi yleissopimuksesta. Asetuksella N:o 44/2001 käyttöön otetun uuden sääntelyn keskeisenä tavoitteena oli täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn nopeuttaminen ja sen muodosta säätäminen. [14]

34. Sekä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaa menettelyä että tunnustamisen epäämisperusteita muutettiin merkittävästi. [15] Ratkaiseva muutos on siinä, että tuomioistuin ei suorita enää minkäänlaista epäämisperusteiden tutkintaa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen ensimmäisessä vaiheessa. Epäämisperusteet voidaan asetuksen nojalla ylipäänsä tutkia vasta muutoksenhakumenettelyn yhteydessä.

12 – Brysselin yleissopimusta koskeva Jenardin selitysmuistio (EYVL 1979, C 59, s. 1 ja 51) ja Tanskan kuningaskunnan, Irlannin ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin liittymisestä Brysselin yleissopimukseen tehtyä yleissopimusta koskeva Schlosserin selitysmuistio (EYVL 1979, C 59, s. 71, 134).

13 – Brysselin yleissopimuksen 34 artiklan 2 kohta.

14 – Ks. tästä asetuksen johdanto-osan 2, 6, 16 ja 17 perustelukappale sekä jäljempänä teleologisen tulkinnan yhteydessä esitetyt seikat.

15 – Ks. tästä Christian Kohler, ”Systemwechsel im Europäischen Anerkennungsrecht”, teoksessa Baur/Mansel (toim.), *Systemwechsel im europäischen Kollisionsrecht*, München, 2002, s. 147 ja 150.

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaa menettelyä sujuvoitettiin ja nopeutettiin siten huomattavasti näillä asetuksella säädetyillä muutoksilla.

35. On lisäksi merkittävää, että toinen Brysselin yleissopimusta koskevien selitysmuistioiden laatijoista yhtyy asetusta N:o 44/2001 koskevissa huomautuksissaan Brysselin yleissopimuksen osalta esittämästään kannasta poiketen näkemykseen, jonka mukaan asiaväitteet eivät ole sallittuja asetuksen 43 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisessa menettelyssä; vastapuolen oikeussuojan tarpeet voidaan pikemminkin ottaa huomioon myös varsinaisen täytäntöönpanomenettelyn yhteydessä. [16]

36. Jo edellä esitettyjen yleissopimuksen ja asetuksen välisten erojen vuoksi myöskään yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Coursier antamasta tuomiosta, [17] johon erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on viitannut, ei voida tehdä päätelmiä nyt käsiteltävän asian ratkaisemiseksi.

37. Kyseisen asian kohteena oli se, voitiinko konkurssimenettelyssä annettu tuomio ottaa huomioon maksun suorittamista koskevan tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen yhteydessä toisessa jäsenvaltiossa. Konkreettisesti kyse oli ranskalaisen maksun suorittamista koskevan tuomion täytäntöönpanosta Luxemburgissa. Ranskalaisen tuomion antamisen jälkeen Ranskassa annettiin tuomio, jossa konkurssimenettely velallista vastaan keskeytettiin riittävien varojen puuttumisen vuoksi. Tästä seurasi Ranskan oikeuden mukaan, että maksun suorittamista koskevaa tuomiota ei voitu enää panna täytäntöön Ranskassa.

38. Näin ollen pohdittiin, pitikö se seikka, että sitä ei voitu ranskalaisen konkurssituomion vuoksi enää panna täytäntöön Ranskassa, ottaa huomioon Luxemburgissa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn yhteydessä. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että kyseessä oli mahdollisuus ottaa tuomion vaikutukset huomioon ulkomaisessa konkurssimenettelyssä eli ala, joka on nimenomaisesti jätetty Brysselin yleissopimuksen ulkopuolelle. Täytäntöönpanovaltion tuomioistuimen asiana on siis Brysselin yleissopimuksen 36 artiklan mukaisen muutoksenhaun yhteydessä ratkaista soveltamansa oikeuden mukaan, mukaan lukien kansainvälisen yksityisoikeuden säännöt, mitkä ovat tuomion oikeusvaikutukset täytäntöönpanovaltion alueella. [18]

16 – Peter F. Schlosser, *EU-Zivilprozessrecht*, 3. painos, München, 2009, 43 artikla, 14 kohta.

17 – Vrt. tästä myös asia 145/86, Hoffmann, tuomio 4.2.1988 (Kok., s. 645).

18 – Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Coursier, tuomion 33 kohta.

39. Tämän lausuman automaattinen soveltaminen nyt käsiteltävään asiaan ei käy. Yhteisöjen tuomioistuin oli tosin maininnut asiassa Coursier annetun tuomion perusteluissa myös velan maksamisen tilanteena, jossa ulkomaalaista tuomiota ei voida panna täytäntöön. [19] Tämä konkreettinen tapaus koski kuitenkin, kuten edellä todettiin ja kuten Ruotsin hallitus perustellusti korostaa, tiettyä erityisalaa eli konkurssioikeutta. Tästä syystä ei voida katsoa, että yhteisöjen tuomioistuin olisi halunnut ratkaista tyhjentävästi velvoitteen täyttämistä koskevia väitteitä koskevan kysymyksen ohimennen tehdyllä maininnallaan velan maksamisesta. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa nyt käsiteltävään asiaan, eikä tämä johdu siten pelkästään edellä kuvattujen Brysselin yleissopimuksen ja asetuksen N:o 44/2001 välisistä eroista.

3. Teleologinen tulkinta

40. Tästä syystä 45 artiklan tulkinnan kannalta ratkaisevaa voi olla sen sanamuodon lisäksi vain itse asetuksen N:o 44/2001 mukainen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn tarkoitus.

41. Asetuksella pyritään takaamaan jäsenvaltioissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden vapaa liikkuvuus yksinkertaistamalla muodollisuudet, jotta tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin. [20] Tämä ilmaistaan erityisesti sen johdanto-osan 2, 6, 16 ja 17 perustelukappaleessa. Keskinäinen luottamus lainkäyttöön unionissa edellyttää, että jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan ilman erityistä menettelyä. [21]

42. Tämä sama keskinäinen luottamus tekee – kuten asetuksen johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan – oikeutetuksi sen, että menettely, jolla tuomio tunnustetaan täytäntöönpanokelpoiseksi, on tehokas ja nopea. Tämän vuoksi tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen on tapahduttava toimitettujen asiakirjojen yksinkertaisen muodollisen tutkinnan jälkeen lähes ilman enempiä toimenpiteitä ja ilman mahdollisuutta, että tuomioistuin ottaa omasta aloitteestaan huomioon asetuksen mukaisia täytäntöönpanon epäämisperusteita. Epäämisperusteet voidaan tutkia vain muutoksenhakumenettelyssä.

43. Nopeuttamisvelvoite ilmenee myös 45 artiklan 1 kohdan toisesta virkkeestä. Sen mukaan muutoksenhakutuomioistuimen on annettava päätöksensä viipymättä.

19 – Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Coursier, tuomion 24 kohta.

20 – Vrt. asia C-283/05, ASML, tuomio 14.12.2006 (Kok., s. I-12041, 23 kohta).

21 – Johdanto-osan 16 perustelukappale.

44. Tällä perusteella 45 artiklan mukainen täytäntöönpanokelpoisuuden epääminen tai siitä tehdyn päätöksen kumoaminen on poikkeus, jota on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tulkittava suppeasti. [22]

45. Toiseksi tavoite, jonka mukaan tuomiot ”tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin”, [23] edellyttää kahden periaatteen huomioon ottamista: ensinnäkin täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen nopeaa ja yksinkertaista toteuttamista ja toiseksi täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn yhdenmukaisuutta koko unionin alueella.

46. Velvoitteen täyttämistä koskevan väitteen huomioon ottaminen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä ei ole näiden periaatteiden mukaista.

47. Jos näet asiaväitteitä otettaisiin huomioon täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä, se laajentuisi, monimutkaistuisi ja hidastuisi. Nyt käsiteltävä asia on kuvaava esimerkki tästä. Väite, jonka velallinen on esittänyt täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista vastaan, koskee oletettua velvoitteen täyttämistä kuittauksella. Kuten konkurssipesän pesänhoitajan kirjelmästä ilmenee, kuittaus kiistetään yksityiskohtaisesti. Kuittauksen edellytysten täyttymisen selvittäminen ei näin ollen ole yksinkertaisesta eikä nopeaa. Saatetaan tarvita laajaa tosiseikkojen selvityksiä sen velvoitteen osalta, jonka kanssa kyseinen velvoite kuitataan. Tämän lisäksi on mahdollista, että Alankomaiden tuomioistuimen on jopa hankittava lausunto Belgian oikeuden mukaisista kuittauksen edellytyksistä ja seurauksista.

48. Velvoitteen täyttämistä koskevan väitteen tutkimiseksi usein vaadittava tosiseikkojen selventäminen ei myöskään sovi asetuksen 45 artiklassa tarkoitetun muutoksenhakumenettelyn yhteyteen. Tämä näkyy erityisesti siinä, että asetuksen mukaan toimivaltaisia tuomioistuimia ovat yleensä ylemmät tuomioistuimet, [24] esimerkiksi Saksassa Oberlandesgericht. Mikäli asiaväitteet hyväksyttäisiin täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä, niistä päättäisivät ylemmät tuomioistuimet ensimmäisenä oikeusasteena. Tämä näyttää järjestelmän vastaiselta, minkä lisäksi asianosaisilta vietäisiin yksi tosiseikkojen määrittämiseen toimivaltainen oikeusaste.

49. Tätä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn tehokkuuteen perustuvaa näkemystä ei voida horjuttaa viittaamalla prosessiekonomian periaatteeseen, jonka erityisesti Saksan hallitus on esittänyt.

22 – Ks. tunnustamisen epäämisestä yleisen järjestyksen vastaisuuden vuoksi asia C-7/98, Krombach, tuomio 28.3.2000 (Kok., s. I-1935); asia C-394/07, Gambazzi, tuomio 2.4.2009 (Kok., s. I-2563) ja edellä alaviitteessä 3 mainitussa asiassa Apostolides annettu tuomio.

23 – Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 41 kohta.

24 – Ks. asetuksen N:o 44/2001 liite III.

50. Tämä väite perustuu siihen, että asianosaiset välttyvät kahden oikeudenkäynnin toteuttamiselta, jos heille annetaan mahdollisuus esittää asiaväitteitä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen yhteydessä eikä vasta varsinaiseen täytäntöönpanoon liittyvässä vaiheessa.

51. Väite vaikuttaa aluksi uskottavalta. Tarkemmassa tarkastelussa ilmenee kuitenkin, että se pätee ensi arviolta vain siinä tapauksessa, että velallinen esittää muutoksenhakumenettelyssä sekä jonkin asetuksen 34 ja 35 artiklassa tarkoitetuista tunnustamista koskevista epäämisperusteista että jonkin asiaväitteen. Vain silloin on niin, että jos katsotaan, ettei asiaväitteeseen voida vedota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä, on ensin suoritettava täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva muutoksenhakumenettely ja sen lisäksi vielä menettely täytäntöönpanon yhteydessä. Sitä, että velallinen esittää samanaikaisesti asetuksen 34 ja 35 artiklassa säädetyn epäämisperusteen ja lisäksi vielä velvoitteen täyttämistä koskevan väitteen, tapahtuu kuitenkin erittäin harvoin.

52. Mikäli velallinen esittää vain velvoitteen täyttämistä koskevan väitteen – kuten nyt käsiteltävässä asiassa, jossa velallinen ei vetoa lisäksi vielä johonkin asetuksen 34 ja 35 artiklan mukaiseen perusteeseen – eikä sitä hyväksytä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä, kyseessä on samoin vain yksi oikeudenkäynti. Jos tätä väitettä ei oteta huomioon täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä, velallisen ei tarvitse hakea muutosta vaan esittää väitteensä yksinomaan ja ainoastaan täytäntöönpanon yhteydessä. Silloin ei siis tarvita kahta oikeudenkäyntiä.

53. Jos hyväksytään sanamuodon mukainen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen epäämisperusteiden tyhjentävyys, varmistetaan lisäksi menettelyn yhdenmukaisuus koko unionin alueella. Silloin ei voi käydä niin, että asiaväitteet voidaan ottaa huomioon jossain jäsenvaltiossa ja jossain toisessa ei. Tällainen ero olisi ristiriidassa sen kanssa, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn on oltava yhdenmukainen koko unionin alueella. Menettelyn yhdenmukaisuus on tuomioiden ulkomailla tapahtuvan täytäntöönpanon yksinkertaisuuden ja ennustettavuuden tärkeä osatekijä.

54. Kuten komissio on vakuuttavasti esittänyt, asetuksen mukaisessa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn yksinkertaistamisessa ja sujuvoittamisessa

on kyse nimenomaan siitä, että ulkomaiset täytäntöönpanoperusteet rinnastetaan täytäntöönpanovaltiossa mahdollisimman nopeasti kansallisiin asiakirjoihin.[25] Nopean ja muodoltaan säännellyn täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen jälkeen ulkomaisia ja kotimaisia täytäntöönpanoperusteita pitäisi käsitellä samalla tavoin. Myös Belgian hallitus on perustellusti korostanut, että asetuksen soveltamisen yhteydessä ulkomaiset täytäntöönpanoperusteet pitäisi mahdollisuuksien mukaan rinnastaa kotimaisiin täytäntöönpanoperusteisiin. Niitä ei siten pitäisi syrjiä täysin kansallisiin tilanteisiin nähden. Kun kyseessä on täysin kansallinen tilanne, velallista kehotetaan kuitenkin esittämään velvoitteen täyttämistä koskeva väite myös varsinaisessa täytäntöönpanomenettelyssä.

55. Tässä yhteydessä on mainittava myös Saksan hallituksen suullisessa käsittelyssä esitettyyn kysymykseen antama vastaus. Saksan oikeuden mukaan tuomio ei ole automaattisesti täytäntöönpanokelpoinen, vaan sen täytäntöön panemiseksi tarvitaan ensin niin sanottu ”lauseke”, jolla täytäntöönpanokelpoisuus todetaan. Jos tätä lauseketta pidetään täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen vastineena tuomioiden rajatylittävän täytäntöönpanon yhteydessä, tulee esiin kysymys siitä, käsitelläänkö näitä molempia tilanteita samalla tavoin. Saksan hallitus on myöntänyt, että siltä osin Saksan oikeudessa saatetaan kohdella kansallisia ja rajatylittäviä tilanteita eri tavoin. Saksalaisen lausekkeen myöntämistä koskevassa menettelyssä velvoitteen täyttämistä koskevaa väitettä ei näet voida ottaa huomioon, vaan se voidaan esittää vasta varsinaisen pakkotäytäntöönpanon yhteydessä. Kun kyseessä on ulkomaisten tuomioiden täytäntöönpano, Saksan oikeudessa sitä vastoin sallitaan velvoitteen täyttämistä koskevan väitteen huomioon ottaminen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä.

56. Prosessiekonomiaa koskeva väite ei voi – kuten edellä jo esitettiin – olla tämän erilaisen kohtelun hyväksyttävä peruste. Tästä syystä myös yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen yhteydessä otetaan huomioon vain asetuksessa nimenomaisesti säädetyt epäämisperusteet ja muut väitteet – samalla tavoin kuin kansallisten tuomioiden täytäntöönpanon yhteydessä – käsitellään varsinaisessa pakkotäytäntöönpanomenettelyssä.

4. Velallisen riidattomia väitteitä koskeva erityistapaus – asiaväitteiden esittämisen osalta toimivaltaiset tuomioistuimet

57. Pääasian oikeudenkäynnissä on asianosaisten kesken riidanalaista, onko tuomion

25 – Ks. uudistuspyrkimykset täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn poistamiseksi, komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun asetuksen N:o 44/2001 soveltamisesta, KOM(2009) 174 lopullinen, s. 4: ”Sen poliittisen tehtävän mukaisesti, jonka Euroopan neuvosto antoi Tampereen (1999) ja Brysselin (2004) ohjelmissa, pitäisi asetuksen muuttamisen yhteydessä olla etualalla eksekvatuurimenettelyn poistaminen kaikilla asetuksen mukaisen sääntelyn aloilla.”

osoittama velvoite täytetty kuittauksella. Moni seikka puoltaa sitä, että tilanteissa, joissa velvoitteiden täyttäminen on asianosaisten kesken riidatonta tai todettu lainvoimaisesti, on tehtävä poikkeus lähtökohdasta, jonka mukaan väitettä ei pidä ottaa huomioon täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevissa menettelyissä, koska riidaton velvoitteiden täyttämistä koskeva väite ei johda tämän menettelyn pitkittymiseen. [26] Koska tämä kysymys ei kuitenkaan ollut tämän menettelyn kohteena, tätä ei voida ratkaista lopullisesti.

58. Tämän oikeudenkäynnin kohteena ei ole myöskään kysymys siitä, missä jäsenvaltiossa vastaajan on esittävä velvoitteen täyttämistä koskeva väite. Kyse on vain siitä, voidaanko se esittää täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä. Kaikki tähän oikeudenkäyntiin osallistuvat osapuolet pitivät ilman muuta lähtökohtana sitä, että ellei väitettä velvoitteen täyttämisestä voida esittää täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä, se on esitettävä varsinaisen täytäntöönpanomenettelyn yhteydessä *täytäntöönpanovaltiossa*. Oikeuskirjallisuudessa on tosin esitetty myös näkemyksiä, jossa on pohdittu sitä, onko ainoastaan *tuomion antaneen valtion* tuomioistuinten oltava siihen toimivaltaisia. [27] Vastaus tähän kysymykseen saattaisi ilmetä asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 5 alakohdasta, jossa vahvistetaan täytäntöönpanovaltion yksinomainen toimivalta ”asiassa, joka koskee tuomioiden täytäntöönpanoa”.

59. Koska kansallinen tuomioistuin ei ole kuitenkaan esittänyt tätä koskevaa kysymystä eikä se näin ollen ole oikeudenkäynnin kohteena, tähän ongelmaan ei voida antaa lopullista ratkaisua tässä oikeudenkäynnissä. Mikäli unionin tuomioistuin haluaisi kuitenkin ratkaista tämän kysymyksen, pitäisi mielestäni suullinen käsittely aloittaa vielä uudelleen, jotta osapuolille annetaan mahdollisuus ottaa kantaa tähän.

60. Yhteenvetona on vielä kerran toistettava, että sellaisten asiaväitteiden huomioon ottaminen, jotka ovat ilmenneet täytäntöön pantavan tuomion antamisen jälkeen ja koskevat itse täytäntöönpanoperusteen osoittamaa velvoitetta, johtaisi asetuksen N:o 44/2001 43 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa tarkoitetun muutoksenhakumenettelyn pitkittymiseen ja laajentumiseen, mikä ei ole sovitettavissa yhteen asetuksen mukaisen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn kanssa. Tällaisten asiaväitteiden huomioon ottaminen on siten ristiriidassa asetuksen N:o 44/2001 45 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen kanssa.

26 – Vrt. tältä osin Saksan Bundesgerichtshofin 14.3.2007 antama tuomio, Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht, 2007, s. 445.

27 – Ks. tästä Burkhard Hess, ”Die Zulässigkeit materiellrechtlicher Einwendungen im Vollstreckbarerklärungsverfahren nach Art. 43 ff. EuGVO”, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 2008, s. 25, 28.

V Ratkaisuehdotus

61. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisupyyntöön seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 45 artikla on esteenä sille, että tuomioistuin, jolta muutosta haetaan saman asetuksen 43 tai 44 artiklan mukaisesti, tutkii asianosaisten kesken riidanalaisen velallisen väitteen siitä, että tämä on suorittanut täytäntöön pantavan tuomion osoittaman velvoitteen tuomion antamisen jälkeen.